

## ulice Na Poříčí č. 1934/38

V místech naproti vyústění ulice Biskupské, kde dnes stojí budova s číslem 1934/38, stával jednopatrový dům zvaný U Zeleného stromu. Tam si Božena Němcová (tou dobou tento polopseudonym ještě neexistuje) s manželem Josefem (1805–1879) a dětmi najímají na podzim 1842 první pražský byt.

Němcové je tehdy teprve dvaadvacet let, ale už je matkou tří dětí: Hynka (1838–1853), Karla (1839–1901) a Theodory (1841–1920). Na pražské adrese se 2. října 1842 narodí Jaroslav (1842–1898).

Budoucí spisovatelka má za sebou dětství a dívčí léta v Ratibořicích u České Skalice, je nejstarším z potomků svých rodičů, jimiž jsou podle všeho Jana Marie Magdalena Terezie Novotná (1797–1863) a panský kočí Johann Baptist Pankel (1794–1850). Ti po první dceři, narozené 4. února 1820 ve Vídni ještě z lože nemanželského, přivedou na svět dalších dvanáct dětí v době, kdy už jsou řádně sezdáni. Po čtyři roky (1825–1829) v jejich domácnosti pobývá babička z matčiny strany Magdaléna Novotná (asi 1770–1841). „Barunka“ má zprvu doma soukromého učitele, v letech





1826–1830 je evidována jako žákyně a v letech 1830–1833 jako účastnice opakovacích hodin ve škole v České Skalici. Tou dobou (1830–1833) pobývá v rodině správce Augustina Hocha na zámku ve Chvalkovicích, místě vzdáleném necelých 7 km od Ratibořic. Učí se tam němčině, hra na klavír, vaření a šití. Z „Barunky“ se stává „Betty“. Za zaměstnance finanční stráže Josefa Němce ji provdají 12. září 1837 v České Skalici. V soukromých zápiscích si k tomu později poznamená: *Nebezpečí života – Přípravy k svatbě – Noc před svatbou – Zelený věnec – Pláč – Loučení se s krásnými ideály – Smutné ráno svatební – Strach a ouzkost – obdivování nevěsty – / Ubohý J / Slavnost – Scéna v pokoji – ubohý J – Divoký tanec – jízda domů – Musíš jít, dcero, nejsi už má!* –

Sestře Adéle napíše (německy) o manželství 25. listopadu 1856 (čtyři měsíce po smrti Karla Havlíčka): *Já jsem se vdala částečně z vlastního nerozumy, částečně díky dobře míněnému přemlouvání maminky a Něm. Adélko, po osmi dnech manželství jsem plakala své první slzy – hořké slzy! Jak krásný, jak nádherný jsem si představovala život po boku milovaného muže, avšak ten život mi nebyl souzen! – To jsem pochopila až příliš brzy, vzdor své malé znalosti světa, vzdor svému mládí – že se naše charaktery k sobě nehodí a že mezi námi nikdy nezavládne opravdová harmonie! Ta se také nedostavila a v mém manželském životě se vyskytlo příliš mnoho smutných nedorozumění.*



S manželem jde mladá paní Němcová tam, kam je on služebně překládán: po svatbě žijí krátce v Červeném Kostelci, následuje Josefov, Litomyšl a Polná. A na podzim 1842, jak řečeno, Praha. Tam o ni už před narozením čtvrtého a posledního dítěte pečuje lékař Josef Čejka (1812–1862), též literárně. Tento všestranně vzdělaný starý mládenec, mimo jiné překladatel deseti Shakespearových dramát, má velký vliv na zrod české spisovatelky a zásluhy o její intelektuální rozvoj.

V době pobytu na Poříčí Němcová Havlíčka pravděpodobně ještě nepotká, ani jeden z nich ostatně dosud nepublikuje, ona je jen ženou v domácnosti a on studentem vyloučeným z univerzity. Na seznámení ostatně není dost času: Havlíček se chystá do Moskvy, Praze dá sbohem 18. října 1842, vezme to přes Německý Brod, Vídeň, Lvov a Kyjev. Čtyřnásobná matka, jak si poznamená, se zato seznámí *s několika horlivými vlastenci a vlastenkami a má příležitost seznati českou literaturu. Od té doby přilne s celou duší ke straně národní.*

Pravda, Havlíček se s Němcovou mohl teoreticky potkat dříve než na podzim 1842 v Praze. Možná se – aniž je kdokoli představil – viděli v Polné, kde Němcovi žili v letech 1840–1842. Je jisté, že do města, které leží asi dvacet kilometrů od Brodu a které se na konci 19. století „proslaví“ hilsneriádou, se Havlíček vypravuje přinejmenším v neděli 15. srpna



1841 na primici svého přítele Františka Poimona (1817–1902); ten mu napsal, že ho zve na tyto své „prvotiny“, přítel mu tam bude „vítaným hostem“ a „reprezentantem pražského semináře“, jímž Havlíček ještě pár dní je, arcibiskupovo rozhodnutí o jeho vyloučení nese datum 21. srpna. Jdou tehdy do kostela Nanebevzetí Panny Marie i Němcovi? Je to možné. A ti dva se tam zhlédnou? Můžeme si to myslet.

Ale zpátky do Prahy. Mimochodem, také Havlíček na Poříčí krátce pobývá, přesněji řečeno: přenocuje v jednom z pokojů hostince U Zeleného vola, ovšem tři roky před Němcovou, v říjnu 1839, kdy přijíždí z Německého Brodu do Prahy zahájit druhý rok studií. Pokud se v těch místech chceme s myšlenkou na něho zastavit, učiníme tak před domem č. 1074/9 (ještě za Havlíčkova života je objekt přestavěn a změněn v hotel Anglický dvůr, což mělo znít honosněji než původní název). Tou dobou žijí Němcovi v Litomyšli. Jejich syn pokřtěný Karel Jakub tam přichází na svět 16. října 1839, dva dny poté, co pečlivý Havlíček odesílá z Prahy (německy psaný) dopis rodičům s vyčíslením svých výdajů: *postel a večere u Zeleného vola* ho stojí dva zlaté a deset krejcarů.